

Foto: Juncker Ole

Ida Auken: Nej, Greta. Panik er ikke vejen frem i klimakampen

Greta Thunberg er inspirerende og har startet en vigtig bevægelse. Men for at vinde kampen mod klimaforandringerne skal vi være gennemtænkte og fokuserede. Ikke angste og paniske.

Greta Thunberg har været i Danmark. Med 30.000 danskere omkring sig talte hun til Klimamarchen og vækkede følelser i os alle – unge som gamle.

Måske fordi vi genkender noget af os selv i barnet, der forsøger at råbe en uretfærdig verden op?

Jeg bliver i hvert fald mindet om en yngre udgave af mig selv, når jeg ser på hende. For snart 20 år siden, da jeg kun var nogle år ældre, end Greta Thunberg er nu, blev jeg ramt af en klimadepression.

Jeg blev rædselsslagen ved udsigten til, at vi som menneskehed var ved at ødelægge vores verden og naturen omkring os. Jeg blev i tvivl: Kunne vi som menneskehed overleve i det lange løb? Jeg dykkede ned i scenarier for temperaturstigninger på over tre grader, *tipping points*, mulighed for ny istid, nedbrud af økosystemer, flygtningestrømme, oversvømmelser og tørke.

Alle disse rædselsscenarier stod lysende klart for mig, og samtidig oplevede jeg en verden, der levede videre, som om intet var hændt. Det var næsten surrealistisk at sidde og læse rapporterne fra klimaforskerne, og dernæst gå ud i en verden, der virkede ligeglad. For hvordan kan vi vide så meget, men gøre så lidt?

Til tider kunne jeg blive så nedslået, at jeg knap kunne komme ud af min seng om morgenen. Og i flere år ville jeg ikke sætte børn i verden af frygt for, hvilken fremtid de skulle vokse op til. Jeg følte mig lammet af skyld og magtesløshed. Det ændrede sig først den dag, en venlig sjæl sagde til mig, at det ikke nyttede noget at have det sådan. Så kunne jeg lige så godt lægge mig ned og dø.

Det blev et vendepunkt for mig. Jeg ville gøre noget. Ændre på tingenes gang – eller i det mindste gøre et forsøg, så jeg kunne se mig selv i øjnene. Få år efter gik jeg ind i politik på grund af klimaet, og senere turde jeg endda sætte børn i verden.

I dag møder jeg mange mennesker, der har det, som jeg havde det dengang. Jeg har oplevet granvoksne mennesker komme til at græde af vrede og desperation over, at der er for lidt klimahandling. De føler ikke, de kan se deres børn i øjnene.

Nogle af dem føler en enorm skyld, som de ikke ved, hvad de skal stille op med. Skyldfølelsen kender jeg også. Det er den, min mand kaldte min Jesus-neurose. Som han sagde til mig: »Hvor er det dog selvovervurderende at tro, at det hele er din skyld. For slet ikke at tale om, at du også føler, at det er dig, der skal løse hele problemet. Det ansvar kan ingen jo leve op til. Du er ikke Jesus«.

Når man først slipper af med Jesus-neurosen, kan man pludselig se, at ingen kan løse det hele alene, men alle kan løse noget. I disse måneder og år er der en bevægelse i gang, som giver mig håb.

Klimaet er på dagsorden på en helt anden måde end nogensinde før. Det kan vi takke Greta Thunberg – og en grotesk varm sommer i Europa for. Hun har fået børn og unge til at løfte deres stemmer og kræve klima-ansvarlighed fra alle voksne.

Hendes besked er vigtig: Vi står i en alvorlig krise, som kræver handling nu. Ved klimatopmødet i København i 2009 fortalte verdens ledere også hinanden, at vi havde få

år til at handle. Nu er der gået ti år, uden at det store er sket. Det er åbenlyst, at vi bevæger os på en kant.

Efter tre valgperioder i Folketinget, ved jeg, at politisk vilje hænger tæt sammen med, hvad befolkningen mener og gør.

Det er ikke mig og de andre klimapolitikere på Christiansborg, der kan tage æren for, at klimaet er højest på befolkningens dagsorden i denne valgkamp. Det kan kun snakken ved køkkenbordet, på arbejdspladsen, i sportsklubben eller over hækken.

Sådan starter en folkelig bevægelse. Mennesker, som hver torsdag har stået foran Christiansborg til 'Klimapåmindelsen'.

Børn der har strejket om fredagen med #FridaysForFuture. Borgere som har støttet borgerforslaget om en klimalov. Den grønne studenterbevægelse. Mennesker der har vist villighed til at forandre deres madvaner, rejsevaner og indkøbsvaner. Virksomheder der desuagtet går foran trods politisk fodslæben. Det er helt afgørende for, at folketingsvalget meget vel – lige som europaparlamentsvalget – kan gå hen og blive et klimajordskredsvalg.

Lad mig give et par eksempler på, hvorfor den folkelige bevægelse ændrer noget: En kollega fra et af landets store partier betroede mig over en frokost i Snapstinget, at flere ledende politikere i hendes parti er begyndt at tage klimaet alvorligt, »fordi de har teenagebørn, der tager dem i klimaskole over aftensmaden«.

Jeg har også mødt landmænd, som tidligere rasede imod enhver form for klimatiltag eller økologi, men hvis børn har fået dem til at forstå alvoren, så de nu ønsker at ændre produktion. Alle får de et nyt syn på klimaet og miljøet, fordi mennesker i deres nærhed udfordrer og flytter dem.

Så selv om mange børn og unge kan føle, at de er for små til at gøre en forskel, så er sandheden, at de er ved at skabe en af de største forandringer, vi har set i mange år. Og spørger man adfærdsforskere, så peger de på, at ændrede sociale normer er en af de ting, der hurtigst kan skabe forandringer i et samfund.

Se blot hvordan diskussionen om at spise mindre rødt kød har bredt sig som en steppebrand i mange miljøer. Ja, hvem ved, måske bliver bøffen – bare engang i mellem – byttet ud med fisk eller grønt på grillen til sommer?

Det er et tydeligt tegn på, at selv små handlinger og forandringer, som måske ligner bølgeskulp på afstand, kan vokse til orkanstyrke. Hvis der er mange nok, der handler, tør og taler, sker forandringerne. Dét er Greta Thunbergs og verdens unges fortjeneste.

Derfor er det også utroligt fortjent, når Greta Thunberg udpeges som en af verdens 50 største ledere af Magasinet Fortune, for hun har om nogen været bølgestarter.

Der er dog et enkelt sted, hvor jeg er uenig med Greta Thunberg. Hun sagde under sin tale i Europa-Parlamentet: »Jeg vil have, at I skal gå i panik. Jeg vil have, at I skal opføre jer, som var jeres huse ved at brænde ned«.

I ordbog over det danske sprog beskrives panik således: »pludseligt opstået frygt der typisk medfører, at man mister sin dømmekraft og enten handlingslammes eller handler uoverlagt«.

Sandheden er, at vi har brug for det modsatte af panik. Vi har brug for handlekraft og dømmekraft. Ikke handlingslammelse eller uoverlagte handlinger.

Så når Greta siger, at vi skal gå i panik på samme måde, som hvis vores hus stod i flammer, er jeg nødt til at sige: Det er mennesker ramt af panik, der aldrig når ud af brændende huse. Panik er ikke svaret.

Forståelsen af, at der er reel fare på færde, kan til gengæld føre til stor handlekraft, hvis den bliver brugt rigtigt.

Psykologerne taler om, at mennesker, der oplever fare, har en af tre reaktioner: Vi fryser på stedet, vi flygter, eller vi kæmper. Der er mere end nogensinde brug for, at ingen fryser eller forsøger at flygte ind i underholdningens eller forbrugets trygge favn. Der er brug for, at vi bliver og kæmper. FN's klimapanel fortæller os, at vi skal foretage »hurtige, vidtrækkende og hidtil usete forandringer på alle samfundsområder« på ganske få år. Jeg tror på, at vi kan, hvis vi står sammen.

Det er mennesket, der har forandret jorden – ja, selv vejrsystemer – så meget, at vi nu lever i en tidsalder opkaldt efter os, den antropocæne tidsalder. Men det er også mennesket, som har opfindsomhed og ressourcer til at finde på løsningen på de problemer, vi selv har skabt.

Når panik ikke er vejen frem, hvordan kan vi så bevare forståelsen af, hvor meget det haster med handling, og hvor meget klimakrisen truer os? Jeg tror på, vi skal udvikle en beslutsomhed så stærk som det dyr, der kæmper for sine ungers overlevelse.

Klimaet skal stå øverst på vores dagsorden. Vi må rykke sammen på tværs af alle skel. Som borgere må vi være klar til ændre vores vaner og finde nye løsninger – måske kan vi tage toget på ferie og kun købe kvalitetsting, vi rent faktisk har behov for?

Alle virksomheder bør have både en økonomisk og en miljømæssig bundlinje. Der skal stemmes folk ind i pensionskassernes bestyrelser, som kan få investeringerne væk fra kul og olie. Og vi politikere må være klar til at vise lederskab, der hvor det mangler i dag. Vi må række ud til borgere og virksomheder og samle dem om store forandringer. Vi skal stille krav, men samtidigt skabe trygge ramme for borgere og virksomheder, så vi undgår panik.

Jeg har hørt forslag om, at vi skal udvikle en krigsmentalitet. Det er et stærkt billede, som jeg selv har været fristet af. Alligevel mener jeg, at vi skal holde os fra at tænke i de baner. For lige under krigsmentaliteten lurer undtagelsestilstanden. Når det er krigens lov, der gælder, sættes den normale lov ud af kraft. Også det er en slags paniktilstand, der gør os sårbare. I mine mørke timer kan jeg frygte, at populistiske kræfter ser deres snit til at udnytte den stigende klimapanik til at tage magten og underminere selve demokratiet, sådan som vi har set højrepopulister gøre i fx Ungarn.

Jeg spurgte engang geologen og klimaeksperten Minik Rosing, om han var bange for menneskehedens overlevelse på grund af klimaet. Til min overraskelse svarede han, at det var han ikke. Han var mere bekymret for civilisationens overlevelse.

Altså om vi kan holde fred med hinanden og opretholde den ro og orden, som binder os sammen, når landområder forsvinder, og der kommer mangel på vand og fødevarer. Hvis det snarere er vores civilisations eksistens fremfor menneskehedens fysiske overlevelse, der kan blive truet, så vil det være så meget desto mere paradoksalt, hvis nogen bruger klimakrisen til at svække demokratiet.

Minik Rosing havde endnu en vigtig pointe, der gav mig håb: Vores fremtid er ikke en skæbne. Det er resultatet af nogle valg, vi træffer. Derfor kan vi stadig tage ansvaret i vores egne hænder og omforme den fremtid, som lige nu ser truende ud. Hvis vi er stærke nok til at omforme selve jordens grundlæggende geologiske mekanismer, så er vi også stærke nok til at løse klimaproblemerne.

Vi hører tit, at Danmark er for lille til at gøre en forskel for klimaet. Det er rigtigt, at Danmark kun står for en meget lille del af verdens CO₂-udledning. Men alligevel kan vi gøre en forskel for klimaet. Danmark kan lede ved eksemplets magt.

Vi kan blive landet, som viser, hvordan man skaber et sammenhængende energisystem, der er helt drevet af grøn energi.

Vi kan blive landet, der får bilerne over på grøn el, og får flere mennesker op på cyklen eller til at dele bil. Vi er i gang med et lille mirakel i vores energisektor, hvor kul og gas bliver skiftet ud med vind og sol.

Det var visionære politikere og innovative virksomheder, der turde tage et uventet skridt og udvikle vindmøllen. Vi har satset på vindenergi siden Svend Auken's tid i miljøministeriet, og nu er havvind billigere end kul, olie og gas. Det mirakel skal vi gentage.

Tænk, hvis vi kan udvikle et alternativ til kød, der banker traditionel kødproduktion af banen?

Tænk hvis vi kan vise verden, at det er muligt fastholde en konkurrencedygtig industrisektor uden fossile brændsler?

Tænk hvis vi kan være en befolkning, som viser resten af verden, at et godt liv også kan leves uden jævnligt at spise store røde bøffer og flyve til London på shoppetur. Og hvem ved, måske bliver vi gladere og sundere af mere plantebaseret mad samt en kanotur på Gudenåen.

Vi må ikke lade os skræmme af store visioner. Jeg har en vision om at bygge havvind i Nordsøen. Så meget at vi kan blive et bæredygtigt kraftværk for hele Europa, der leverer grøn strøm til, hvad der svarer til 80 millioner menneskers elforbrug.

Projektet er allerede udtænkt og kan lægges på Dogger Banke. Det består af tre store kunstige øer, der kan få havvind endnu længere ned i pris, fordi øerne fungerer som ilandføringsanlæg. Med så store mængder havvind kan vi få kul ud af Europas kraftværker, fordi det ikke længere er en god forretning.

Vi kan få benzin og diesel ud af vores biler med grøn strøm og andre grønne alternativer. Vi kan elektrificere industrien og levere grøn gas til de industrier, hvor elektrificering ikke er den bedste og billigste løsning. Vi kan udvikle nye bæredygtige brændstoffer til fly og skibstransport ved at producere grønne gasser med strøm fra vindmøllerne.

Vi kan endda bruge det til at erstatte klimabelastende kunstgødning. Hydrogen indgår også i en række industriprocesser og kan bruges til at gøre stålproduktion mere bæredygtig til gavn for byggeriet. Denne teknologi – Power to X – kan blive et vendepunkt i et sammenhængende energisystem, hvor vi fortrænge fossile brændsler med grønne alternativer. Det er store tanker. Men mange virksomheder er faktisk allerede i gang. Og vi skal ikke lade os skræmme – vi skal handle. Derfor skal vi have valgt beslutsomme politikere, der er klar til at investere og forandre.

Det var beslutsomhed – ikke panik – der fik min onkel, Svend Auken, til at rejse de første vindmøller. Det var beslutsomhed – ikke panik – der fik Connie Hedegaard til at lave Europas ambitiøse klimapolitik.

Det var beslutsomhed – ikke panik – der fik os til at vedtage, at al el og varme i Danmark skal være grønt allerede i 2030. Nu skal vi videre med samme ambitioner til landbrug, transport og byggeri. Og alle skal være en del af løsningen.

Så kan vi nemlig forandre verden, sådan som Greta Thunberg og de unge med hende kræver af os. Jeg håber, at dette valg bliver et klima-jordskredsvalg, der fører til, at vi får et grønt flertal i Danmark, som har modet til at gøre os til verdens førende grønne nation. Med de nye vinde, der blæser i Danmark i øjeblikket, så vil jeg endda tillade mig at være håbefuldt på mine børns fremtid. Godt klimavalg.